

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Волк Н.В.

*заступник директора з НВР, II категорія,
КЗО Майська середня загальноосвітня школа*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасна ситуація в освіті характеризується тим, що школа повинна являти собою особливе освітнє середовище, в якій, з одного боку, здійснюється виконання суспільством його обов'язкової функції по формуванню соціально адаптивної особистості, а з іншого боку, реально відбувається соціальне, професійне та громадянське самовизначення випускників. Головні завдання сучасної школи – розкрити здібності кожного учня, виховати порядну і патріотичну людину (громадянина, патріота своєї країни), готового до життя у високотехнологічному, конкурентному світі. Шкільне навчання повинно бути побудоване так, щоб випускники могли самостійно ставити і досягати серйозних цілей, вміло реагувати на різні життєві ситуації. Йдеться про соціалізацію учнів безпосередньо в освітньому середовищі.

Під соціалізацією особистості ми розуміємо процес включення індивіда в життя суспільства через засвоєння особистістю норм поведінки в суспільстві, залучення її до цінностей суспільства, усвідомлення особистістю себе як частини суспільства, своєї відповідальності перед людьми. «Первинна соціалізація здійснюється в сім'ї, в колі однолітків, в початковій школі; вторинна – в основній і середній школі», – зазначає В.І. Загвязинский» [3, с. 27].

Соціалізація учня передбачає включення учня в систему суспільних взаємин, що підтримують ціннісні норми і установки суспільства, а також самостійне усвідомлене відтворення школярем засвоєного в своїй поведінці. Вчені (В. Загвязинский, А.Ф. Закірова, О.А. Селіванова, Т.А. Строкова, С.В. Шмачіліна) виділяють **стихійну соціалізацію**, яка відбувається за рахунок інстинкту наслідування, і цілеспрямовану соціалізацію, що здійснюється за допомогою навчання і виховання. Однією з актуальних в наш час педагогічних проблем є пошук методів і способів нейтралізації дії негативних чинників стихійної соціалізації (вплив групи асоціально налаштованих однолітків на особистість

дитини, роль ЗМІ у формуванні цілого ряду варіантів поведінки, що відхиляється, інтернет-залежність, агресивне оточення, алкоголізація та ін.).

Тим часом практика показує, що основна школа сьогодні не враховує названу вище проблему і продовжує надавати учням лише набір певних знань. Вчителі не враховують, з одного боку, специфіку підліткового віку, а з іншого – сучасну ситуацію в інформаційному розвитку нашого суспільства. «Навчальний процес в основній школі, будучи монополістом в життєдіяльнісному просторі дитини, продовжує будуватися через жорстко задану класно-урочну систему, в якій учитель продовжує залишатися єдиним носієм інформації, суб'єктом комунікації», – стверджує Ш.А. Амонашвілі [1, с. 42].

Наслідком цього є різке падіння інтересу учнів до процесу навчання і його результативності: зростає кількість підлітків, які покидають школу і поповнюють асоціальну середу суспільства.

Рішенням проблеми, на наш погляд, могло б стати створення такого освітнього середовища, в якому учень змушений займати активну особистісну і соціальну позицію і найбільш повно розкриватися як суб'єкт навчально-виховної діяльності. Йдеться про інформаційно-комунікаційне середовище, що залучає учнів в процес міжособистісного і міжкультурного спілкування, в тому числі і інтерактивного, в якому кожен вчиться аргументувати, доводити, обґрунтовувати свою позицію, використовуючи засоби інформаційних технологій.

Інформаційно-комунікаційне середовище – особливе освітнє середовище, що базується на широкому використанні інформаційних технологій. Як зазначає І.Г. Захарова, «інформаційно-комунікаційне середовище – це складна система, що включає наступні головні компоненти: інтелектуальні, культурні, програмно-методичні ресурси, що містять знання і технології роботи з ними (пошук, зберігання, обробка, застосування), зафіксовані на відповідних носіях інформації; організаційні структури, що забезпечують функціонування і розвиток середовища в ході освітнього процесу; засоби комунікаційних технологій, що забезпечують взаємодію суб'єктів освітнього процесу і відкривають доступ до ресурсів середовища» [3, с. 168].

Інформаційно-комунікаційне середовище розвивається, як правило, на трьох рівнях:

- на першому рівні в якості основи формується медіатека з виходом в Інтернет;
- на другому рівні відбувається розвиток за рахунок напрацювань педагогів;
- на третьому рівні – за рахунок напрацювань учнів.

Інформаційно-комунікаційне середовище активізує творчі процеси, надаючи вільний вибір ресурсів для втілення задумів у поєднанні із

засобами, необхідними для осмислення і узагальнення результатів, забезпечуючи тим самим додаткові можливості пізнання навколишньої дійсності, розвитку і соціалізації особистості. Мова інформатики в інформаційно-комунікаційному середовищі виступає як засіб спілкування, ідентифікації, соціалізації та залучення індивіда до світових культурних цінностей, що дозволяє включити мову інформатики в комунікативну міжпредметну діяльність, що співвідноситься з сенситивним періодом мовного розвитку школяра.

Головними учасниками процесу навчання в інформаційно-комунікаційному середовищі є вчитель і учень. Відносини між ними засновані на співробітництві і рівноправному інформаційне партнерство.

Основні принципи побудови інформаційно-комунікаційного середовища такі:

- Інформаційна спрямованість навчання через застосування засобів інформаційних технологій у вивченні предметів різних освітніх областей

- Функціональність передбачає, що освоєння будь-якого предмета відбувається в інформаційно-комунікативної діяльності, в якій учень виконує будь-яку комунікативну задачу засобами інформаційних технологій: підтверджує думку, стверджує власну точку зору, презентує власну позицію .

- Ситуативно-рольова організація навчального заняття: листи по Інтернету, слайд-фільми, мультимедійний супровід та ін.

- Колективна взаємодія – такий спосіб організації процесу навчання, при якому учні активно спілкуються один з одним, і умова успіху кожного є успіхом інших

- Моделювання: обсяг знань представлений в концентрованому, модельному вигляді: схеми, таблиці, діаграми, гістограми та ін.

Особливості методики в інформаційно-комунікаційному середовищі полягають в наступному:

- Вправи повинні бути за характером інформаційно-мовними, тобто вправами з презентацією результату засобами інформаційних технологій.

- Простір спілкування являє собою «занурення» в інформаційно-комунікаційне середовище через інтегровані уроки інформатики та інших предметів різних освітніх областей, а також соціальна практика: знайомство з роботою інформаційних центрів, рекламних агентств і ін.

Важливе місце в реалізації особистості в інформаційно-комунікаційному середовищі займає проект учнів як спосіб ефективно вибудовувати якийсь тип діяльності: проект дозволяє так спланувати діяльність, конструкторську розробку, управління, щоб досягти результату оптимальним способом.

Особливістю практичної реалізації описаної інформаційно-комунікаційного середовища навчання в КЗО Майська СЗШ є залучення школярів до активного інформаційного процесу навчання, що значно

підвищує можливості виховного характеру уроку. Організатором процесу навчання на уроці залишається вчитель, однак суттєво змінюється його роль. Учитель регулює хід роботи учнів на уроці, узгоджує вплив і взаємодію учнів, тренує їх у використанні засобів інформаційних технологій і цим формує здатність учнів до здійснення відповідального вибору в тій чи іншій соціальній ситуації в насиченому інформаційному середовищі. При цьому учень діє відповідно до своїх інтересів та уподобань, займає творчу, авторську позицію при взаємодії, що сприяє соціалізації його особистості.

В позитивних результатах реалізації інформаційно-комунікаційного середовища переконав нас соціально-психологічний портрет випускників дев'ятого класу в 2017 році. Він продемонстрував бажання юнаків і дівчат в подальшому пов'язати свою професійну діяльність з соціальною сферою (83%) і словесністю (84%). Зазначалося підвищення самооцінки випускників: 95% учнів стверджувало, що вміють вступати в діалог, відстоюючи власну позицію, а 86% робить це із задоволенням; 89% говорило про готовність самостійно оцінювати власні дії та дії своїх опонентів в комунікації; 97% говорило про вміння використовувати ІКТ в міжособистісній і міжкультурній комунікації.

Отримані результати довели, що в умовах інформаційно-комунікаційного середовища навчання відбувається освоєння які навчаються соціального досвіду, основних соціальних ролей, відповідної провідної діяльності даного віку, норм і правил суспільної поведінки; формування готовності учнів до вибору напрямку своєї професійної діяльності відповідно до особистих інтересів, індивідуальними особливостями і здібностями.

З огляду на те, що процес розвитку особистості, набуття нею сенсу життя є тривалим і цілеспрямованим, а також неможливим без активної і зацікавленої участі в ньому самого вихованця, ми вважаємо, що створення інформаційно-комунікаційного середовища навчання стане обов'язковою умовою соціалізації особистості.

Список використаних джерел:

1. Амонашвили Ш.А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. – Минск, 2000. – 559 с.
2. Захарова И.Г. Формирование информационной образовательной среды высшего учебного заведения [Электронный ресурс]: автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 / Ирина Гелиевна Захарова. – Тюмень, 2003. – 46 с.
3. Загвязинський В.І. Теоретико-методичні засади використання інформаційно-комунікаційних технологій.